Povilas Tebelškis

New estates sites along Ukmergė–Utena gas pipeline

In 1997 LCCH surveyed the area along Ukmergė–Utena gas pipeline. The excavation work revealed 3 new estate sites. According to the collected findings (tiles, potsherds), Pamūšis estate with manor house (Ukmergė district) is ascribed to the 17th–19th centuries. The findings (tile fragments) from Aukštieji Svirnai estate with manor house (Ukmergė district) attest its dating to the end of the 17th–19th centuries. Dvaroniai estate with manor house (Anykščiai district) ,according to the findings (a coin, tile fragments), dates to late 17th–19th centuries.

Vytautas Urbanavičius, Ilona Vaškevičiūtė

Tuskulėnų dvaro likučių tyrinėjimai

Tuskulėnų dvaras yra Vilniuje, Žirmūnuose, tarp Neries upės ir Žirmūnų bei Tuskulėnų gatvių. 1994–1996 m. PTCLP tyrė tarybinio saugumo 1945–1947 m. sušaudytų ir šioje teritorijoje užkastų žmonių palaikus. Tuo tikslu buvo ištirta visa dvaro parko teritorija. Iškastos 143 perkasos, kurių bendras plotas 6700 m^2.

Parko centrinėje ir R dalyse rasta XVI–XVII a. ūkinių duobių. Jų kontūrai pradėjo ryškėti 40–60 cm gylyje, duobių dugnai pasiekti 1,9–2,1 m gylyje. Duobių dydis buvo nuo 0,8x1,2–1,5x1,5 iki 1,6x3,2–2,5x2,5 m. Jose gausu angliukų, degėsių, žemė perdegusi. Dauguma duobių be radinių, kitose rasta smulkintų (pjaustytų, kapotų) virtų ar keptų gyvulių kaulų, keramikos šukių.

Kiek kitokia duobė aptikta perkasoje Nr. 117 kv. 11C, parko R dalyje. Ji išryškėjo 60 cm gylyje, buvo 1x1,5 m dydžio. Duobės dugnas pasiektas 1 m gylyje. Be kelių XVI–XVII a. puodų šukių, čia rasta briedžio kaukolė be ragų, aptikta mentės ir priekinių kojų kaulų.

Dvaro P ir R kraštuose, buvusio garažo ir kartu grupinių kapų vietoje, rasti keli šukių lizdai.

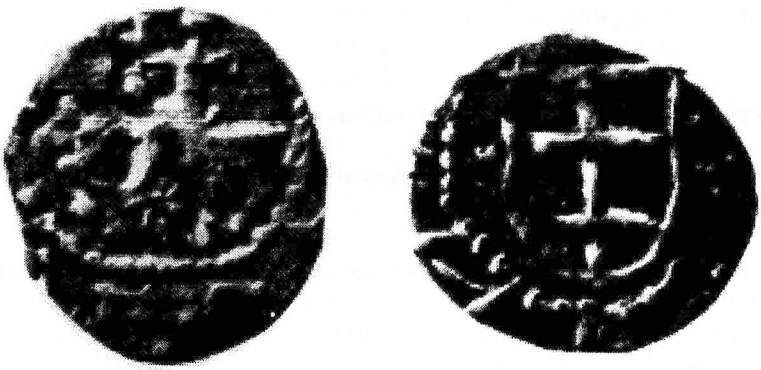

Pav. 44. Tuskulėnai. XIV a. Jogailos laikų moneta 1387–1392(?) m.
Fig. 44. Tuskulėnai. Jogaillian coin from the 14th century, 1387–1392 (?).

Be jau minėtų ūkinių duobių ir keramikos (pastarosios surinkta 486 šukės), dvaro laikams skirtinas ir akmenų grindinys. Tai 40 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, 2 m atstumu nuo buvusio garažo R pamato aptiktas 2,2 m pločio grįstas takelis, greičiausiai jungęs dvaro pastatą su koplyčia. Grindinys grįstas su nuolydžiu į Neries pusę. Akmenukai natūralūs, nedideli, 30x30x15, 20x20x25 cm ir panašaus dydžio.

Rastos šukės yra žiestųjų puodų, kurių kakleliai buvo tiesūs, atlenkti į išorę, sienelės 4–9 mm storio. Dalis puodų glazūruota. Glazūra žalia, ruda, bespalvė. Neglazūruoti puodai tamsiai pilkos, rusvos, rudos spalvos, gerai išdegti. Kitų puodų molio masėje gausu grūsto granito priemaišų, masė sluoksniuota, blogai degta. Be puodų, rasta keptuvių, ąsočių fragmentų. Keramika datuojama XVI–XVII a.

Ties perkasų Nr. 57–58 riba, laisvose žemėse rasta ir XIV a. Jogailos laikų (1387–1392?) moneta (pav. 44). Jos averse Vytis heraldiškai žiūri į dešinę, reverse matyti dvigubas kryžius skyde. Monetos svoris 0,382 g. Jos priklausomumą nustatė V. Aleksiejūnas.

Vytautas Urbanavičius, Ilona Vaškevičiūtė

Excavations in the remains of Tuskulėnai estate site

With the purpose to identify the burial place of people liquidated by the KGB in 1945–1947, a number of excavations were conducted in Tuskulėnai locality. The work gained a wider scope whereby an area of 6700 m² on the site of Tuskulėnai estate park was surveyed. The findings included waste pits with pottery from the 16th–17th centuries, animal bones as well as a Jageillonian coin from late 14th century.

Algirdas Žalnierius

Mažųjų Lapių dvarvietės žvalgomieji tyrinėjimai 1996 metais

Mažųjų Lapių dvaro žvalgomieji PRI tyrinėjimai buvo pradėti 1989 m., ištirtas 19 m² plotas. Darbai pratęsti tik 1996 m. Jų metu dvaras išmatuotas, nustatytos tolesnių tyrinėjimų kryptys.

Lapių dvaras istoriniuose šaltiniuose minimas jau nuo XVI a. pabaigos, kada jį valdė Krokuvos pilininkas Severinas Bonaras. XVII a. pradžioje dvarą dalijosi broliai Samuelis ir Aleksandras Valatkevičiai. Tuo metu buvo pastatyta Lapių bažnyčia, kuri vėlesnio savininko – Žemaičių seniūno, Vitebsko pilininko Jono Alfonso Lackio – buvo suremontuota 1639 m. J. A. Lackis pastatė mūrinį dvarą; jo liekanos tebestovi ir šiandien. Dvaras buvo apiplėštas ir sudegintas XVII a. viduryje, karo su Maskva metu. Vėliau atstatytas nebuvo, bet XVIII a. tebenaudoti jo rūsiai.